

Kurtarılabilecek Türler...

Üreticileri avcılarını çılgına çevirdiler. Elleri tüfekleri ve malzemeleriyle miskgeyiklerinin peşine düşen avcılar, yalnızca Rusya'da her yıl yüzlerce geyiği katlediyorlar. Bu hızla giderse önümüzdeki birkaç yıl içinde miskgeyiklerinin sayısında yaklaşık % 65'lik bir azalma olacağı tahmin ediliyor. Nasıl olmasın ki? Koku veren maddeden bir kilogram elde etmek için, 170'e yakın miskgeyi öldürülüyor. *National Geographic* dergisine göre, 2 gr misk, uluslararası piyasada 200 dolardan alıcı buluyor.

Durum Çin'de de pek farklı değil. Çin'de miskgeyikleri, yüzyıllardır geleneksel tedavide misk maddesinin kullanılması nedeniyle öldürülüyorlar. Ayrıca

Çin'de de, Japonya'da da, bu madde güzellik malzemelerinin yapımında kullanılıyor.

Geleneksel tedavi amacıyla kullanılan ve miskten hazırlanan 300'ü aşkın karışım var. Bu karışımlar ciddi sayılmayacak kalp rahatsızlıklarından tutun da, teskin edici ya da nefes açıcı olarak kullanılıyor. Daha da ilginç, Çin'deki geleneksel tedavi kültüründe bu maddenin cinsel gücü artırdığına da inanılıyor.

Aslında misk kokusu, yapay yoldan da üretiliyor; ama hâlâ miskgeyiklerinden elde edilen maddeyi kullanmakta direnen parfüm üreticileri, doğal yaşamı ekonomik kaygılarla hiçe sayıyorlar. Aynı umarsızlığı ürünlerini test ederken de gösteriyorlar. Makyaj malzemelerini, parfümlerini, kremlerini, sabunlarını, hiç kaygı duymaksızın, önce hayvanlar üzerinde, akıllmaz ve bilim dışı

Miskgeyikleri

Soyları neredeyse tükenen bir tür de miskgeyikleri olarak adlandırılan hayvanlardır. Doğu Asya ve Sibiry'a'da yaşayan bu hayvanlar, insanların daha hoş kokabilmeleri ya da geleneksel tedavi adına öldürülüyorlar.

Miskgeyikleriyle hoş kokabilmenin ya da geleneksel tedavinin nasıl bir bağlantısı olabilir? Miskgeyiğinin erkekleri, üreme zamanı yaklaştığında, testislerinden bir koku salgırlar. İnsanlar, miskgeyiklerinin salgıladıkları, misk adı verilen bu kokuyu parfüm yapımında kullanabilmek için onları öldürüyorlar.

Avlanan her erkek miskgeyiğinden, yaklaşık 50 gr kadar misk elde ediliyor. İşte bu madde insanların dikkatini çektiğinden beri, miskgeyiklerinin de yaşamı adeta zindana döndü. Bu hayvanın kokusunun bir gramına milyonlarca lira ödemeyi göze alan parfüm

yöntemlerle test etmeyi sürdürüyorlar. Miskgeyiklerinin tükeniş öyküsü bu nedene dayanıyor. Gördüğümüz gibi, bazı insanlar yine sahnede ve başrol oyuncusu olarak bu oyunda da kötülüğe, yok etmeye soyunmuş.

Peki, tükeniş aşamasındaki miskgeyikleri nasıl hayvanlar; ne yer, ne içerler; boyları, ağırlıkları ne? Şimdi gelin, her geçen gün birer birer yitirdiğimiz miskgeyiklerini yakından tanıyalım.

Bilim adamları çifttoynaklılar takımının gevişgetirenler altailesine üye bu hayvanları sınıflandırırken tek başına bir aile olarak kabul ediyorlar. Diğer geyiklerle de bir bağlantıları olmadığı düşünülüyor. Bazı bilim adamları da, miskgeyiklerinin, boynuzlu memelilerin ve geyiklerin evrimleşmiş olduğu tarihöncesi atalarına benziyor olabileceğini düşünüyorlar.

Bir metreye yakın boyları ve 7-19 kg ağırlıkları var miskgeyiklerinin (bazı kaynaklara göre 10-12,5 kg'lar). Ağırlıklarını dikkate aldığımızda, toynaklı memelilerin en küçüklerinden sayılıyor miskgeyikleri.

Miskgeyiklerinin renklerine gelince. Genelde koyu kahverenkteler. Postlarının üstünde açık

gri benekler ya da noktalar da görülebiliyor. Kulaklarında, çenelerinde ve butlarında beyaza çalan işaretler taşıyorlar.

Henüz bu aileye üye üç tür biliniyor: *Moschus moschiferous*, *Moschus chrysogaster* ve *Moschus sifonicus*.

Moschus moschiferous, Kuzey Asya'da yaşıyor; Sibirya'da Kuzey Moğolistan, Mançurya ve Sahalin'de. *Moschus chrysogaster*, Himalayalar'da bulunuyor; Çin'in orta ve güney kesimlerinde ve Vietnam'ın kuzey bölgelerinde yaşıyor bu tür. *Moschus sifonicus* da Himalayalar'da yaşamını sürdürüyor. Yaşam bölgesiye, Çin'in orta kısımları ve Burma.

Miskgeyikleri ormanların ve deniz seviyesinden oldukça yüksek (2250-3600 m) çalılıkların çekingen, korkak ve yalnız yaşayan hayvanları. En çok gündüzleri erken saatlerde ve geceleri etkin olurlar. Yani yürüyüş, beslenme ve oyun saatleridir bu saatler. Günün geri kalan zamanlarınıysa uyuyarak ya da dinlenerek geçirirler.

Miskgeyiklerinin diğer tipik özelliklerini şöyle özetleyebiliriz: Kuyrukları üçgen şeklinde, başları küçük, boynuzsuz, üstköpek dişi erkeklerde kama şeklini almış, ön bacaklar arkadakilerden daha kısa ve bacakları çok narindir. Mideleri dört odalıdır; yani geyik, büyükbaş hayvanlar, koyun ve diğer gevişgetiren hayvanlarda olduğu gibidir.

Otlarla beslenmeyi yeğler miskgeyikleri.

Çimenleri, bitkilerin yumuşacık sürgünlerini ve yosunu severek tüketirler. Kış gelince de, ince ağaç dallarını, tomurcukları ve likenleri yerler.

Bu küçük, narin ve sevimli hayvan, belki bizden çok uzakta; ama onun yaşadığı bu tükeniş, birer dünya insanı olarak hepimizi çok yakından ilgilendiriyor.

Miskgeyikleri de aynı yazgıyı paylaştığı diğer hayvanlar gibi, bu tükenişle boyun eğmek istemiyorlar.

O halde bu konuda üzerimize ne düşüyorsa yapmalıyız. Buna da, miskgeyiklerinin miskini, parfümlerinde, sabunlarında vs. kullanan firmaların ürünlerini satın almayarak başlayabiliriz.

